

aan deze soort haar Nederlandse naam dankt (GITTENBERGER *et al.*, 1984). Het terrein waar de Gestreepte korfslak kan voorkomen is beschreven als vochtig en zandig bos en in moerassen. In een dergelijke moerassituatie heeft de eerste auteur dit beest in 2005 in de Meinweg gevonden. Ook wordt de Gestreepte korfslak aangetroffen onder stenen en dood rottend blad in oude, oorspronkelijke bossen met een kruidlaag van Klimop. Deze situatie is bij Villa Betula eveneens aanwezig. Behalve van de Linnerweerd is de Gestreepte korfslak in Midden-Limburg na 1990 nog gevonden in zes andere uurhokken. Voor 1990 kwam de Gestreepte korfslak nauwelijks in Limburg voor, maar na 1990 lijkt deze soort aan een opmars bezig (STICHTING ANEMOON, 2009).

BEHEER

Op dit moment lijkt het huidige beheer van niets doen voor de rijke slakkenfauna van dit Midden-Limburgse gebied gunstig. De belangrijkste locatie voor slakken is het terrein waar zich de met ruigtekruiden begroeide steenhopen bevinden van de voormalige Villa Betula. Hier vinden mollusken optimale leefomstandigheden door de aanwezigheid van voldoende schuilmogelijkheden begunstigd door ideale vochtcondities en een kalkrijk substraat

veroorzaakt door de oude metselmortel. Verstoring in de vorm van grove verplaatsing van stenen of het graven van openingen zou de slakkenfauna ter plaatse ernstig schade berokkenen of zelfs kunnen leiden tot het verdwijnen van kwetsbare, zeldzame soorten. De meeste strooisellaag bewonende slakken, zoals de korfslakken zijn gebaat bij een stabiel milieu.

De omgeving van Villa Betula in de Linnerweerd kan daarom, zoals John Clerx eerder reeds heeft aangegeven, van provinciaal belang gezien worden als leefgebied voor soorten als Kleine kristalslak, Stekelslakje, Tandloze korfslak, Kleine korfslak, Gestreepte korfslak en Aardschijfje.

DANKWOORD

Een speciaal woord van dank is hier op zijn plaats voor John Clerx. Hij was het die de aanzet gaf tot een nadere inventarisatie van Villa Betula in de Linnerweerd, vanwege het feit dat er de laatste honderd jaar op deze locatie nauwelijks iets aan het grondgebruik is veranderd. Wij zijn hem zeer erkentelijk voor de altijd bereidwillige hulp en controle bij de determinaties. De eerste auteur dankt hem voor de vele uren plezierig en gezamenlijk veldwerk. Verder bedanken wij de heren G. Majoor en S. Keulen voor hun waardevolle suggesties.

Summary

THE LAND SNAIL FAUNA OF THE 'VILLA BETULA' SITE IN THE LINNERSWEERD AREA

The Linnerweerd is a nature area in the valley of the river Meuse in the centre of the Dutch province of Limburg. The most important location for snails in the area is a site featuring the overgrown ruins of a former country house, known among locals as Villa Betula. The Molluscs Study Group of the Limburg Natural History Society has been visiting this part of the area since 2000 to investigate the land snail fauna. Thirty-six species of land snails have been found here. The site around Villa Betula is of province-wide importance for some species, such as Prickly snail (*Acanthinula aculeate*), Vitrea contracta, Toothless column snail (*Columella edentula*), Wall whorl snail (*Vertigo pusilla*),

Striated whorl snail (*Vertigo substriata*) and Singley's subterranean discus snail (*Helicodiscus singleyanus*).

Literatuur

- ANIMALBASE PROJECT GROUP, 2009. AnimalBase. Early zoological literature online. Species summary for *Vertigo pusilla*. 13 februari 2009. <http://www.animalbase.uni-goettingen.de/zooweb/servlet/AnimalBase/home/species?id=1202>. Georg-August-Universität, Göttingen.
- BRUYNE, R. H. DE & C. M. NECKHEIM, 2001. Van Nonnetje tot Tonnetje. De recente en fossiele weekdieren (slakken en schelpen) van Amsterdam. Schuyt & Co., Haarlem.
- FRÖMMING, E., 1954. Biologie der mitteleuropäischen Landgastropoden. Duncker & Humblot, Berlin.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH. E. J. RIPKEN,

1984. De landslakken van Nederland. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Amsterdam.

- HERMANS, J. T. & J. A. M. JANSSEN, 1981. De Linnerweerd. Natuurhistorisch Maandblad 70 (3): 43-50.
- HERMANS, J. T., 2004. De herpetofauna in het uiterwaardenlandschap tussen Linne en Maasbracht. Natuurhistorisch Maandblad 93 (3): 46-49.
- KERNEY, M. P. & R. A. D. CAMERON, 1980. Elseviers slakkengids. B.V. Uitgeverij Elsevier/Focus, Amsterdam/Brussel.
- NECKHEIM, C. M., 2006. De land- en zoetwaterweekdieren (Molluska of mollusken) van het Noordhollands Duinreservaat. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Velsbroek.
- STICHTING ANEMOON, 2009. Voorlopige kaarten landmollusken. 24 januari 2009. <http://www.anemoon.org/anm/voorlopige-kaarten/kaarten-soort/landmollusken/nederlands>. Stichting ANEMOON, Bennebroek.

BOEKBESPREKINGEN

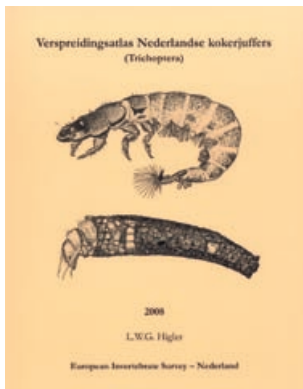
VERSPREIDINGSATLAS NEDERLANDSE KOKERJUFFERS (TRICHOPTERA)

HIGLER, L. W. G., 2008. European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden. 248 pagina's. ISBN 978 90 76261 05 8. Prijs € 15,-. Verkrijgbaar bij de Stichting European

Invertebrate Survey-Nederland, Postbus 9517, 2300 RA Leiden of via e-mailadres: eis@naturalis.nl. Kokerjuffers zijn een interessante diergroep, die slechts door weinig entomologen systematisch wordt bestudeerd. De auteur van deze eerste verspreidingsatlas van kokerjuffers in Nederland,

Bert Higler, is een van de leidende Nederlandse experts op dit gebied. In 2005 verscheen bij de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging van zijn hand een determinatieboek over de kokerjuffers van Nederland. Deze uitgave vermeldt de verspreiding van de 181 soorten kokerjuffers

die met zekerheid in Nederland zijn vastgesteld. Per soort wordt de status vanaf 1980, de Rode lijststatus en de verhouding tussen adulten en larven vermeld. Bij veel soorten is namelijk de kans dat een larve of een adult wordt gevonden niet even groot. Op het verspreidingskaartje van Nederland zijn waarnemingen

van vóór 1980 en vanaf 1980 aangegeven. Naast de verspreiding in Nederland is per soort ook een verspreidingskaartje van het voorkomen in Europa opgenomen. Bij de meeste soorten is tevens een fenogram afgebeeld van de vliegtijden van vrouwtjes en mannetjes.

De begeleidende tekst per soort is opgesplitst in identificatie, verspreiding in aangrenzende landen, habitat en ecologie en status. Bij het onderdeel identificatie wordt bij elke soort de belangrijkste determinatieliteratuur genoemd. Bij habitat en ecologie wordt informatie vermeld over biotoop, dispersievermogen, levenscyclus, eiafzet en gedrag. De status geeft informatie over de verspreiding van de soort in Nederland met aandacht voor regionale verschillen en/of bijzonderheden. Beide typen kaartjes zijn duidelijk afgedrukt. De literatuurlijst is zeer uitvoerig en telt over deze voor velen weinig bekende groep insecten maar liefst 332 titels! De verspreidingsatlas wordt afgesloten met vier bijlagen. De eerste omvat de soortenlijst van de Nederlandse Trichoptera uitgesplitst per familie. In de tweede bijlage vindt de geïnteresseerde lezer het aantal uurhokken en waarnemingen per soort met de status van na 1980 en de aanduiding van de Rode lijst. Bijlage 3 bevat een checklist per provincie, waarbij opvalt dat Limburg een uiterst belangrijke provincie is wat het aantal soorten kokerjuffers betreft. Op 14 soorten na zijn alle 181 soorten kokerjuffers in Limburg vastgesteld, waarbij zes soorten kokerjuffers uitsluitend beperkt zijn tot deze provincie.

Tezamen met het determinatieboek over de kokerjuffers vormt deze verspreidingsatlas een prima duo om de studie van de kokerjuffers te starten.

J. HERMANS

LIKONA JAARBOEK 2007

LIMBURGSE KOEPEL VOOR NATUURSTUDIE, 2008. Provinciaal Natuurcentrum, Het Groene Huis, Domein Bokrijk, Genk. 108 pagina's. ISSN 0778 8495. Prijs € 10,-. Het jaarboek is te bestellen bij het Provinciaal Natuurcentrum, e-mail: likona@limburg.be.

Het 17^e jaarboek van de Belgisch-Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA) is wederom een fraaie uitgave met een grote verscheidenheid aan onderwerpen. Het opent met twee geologische artikelen. De eerste beschrijft een studie naar de ondergrond van Haspengouw, dat kon worden uitgevoerd dankzij een bouwput in Rijkhoven. De tweede handelt over een tweehonderdtal cirkelvormige depressies in het gebied rond de Abeekvallei en Stamprooierbroek. Veldonderzoek toonde aan dat deze zijn ontstaan als windkuil of deflatiekom. Floristen kunnen hun hard ophalen met het minuscule Dwergratjesmos en de populatiedynamiek van Klein warkruid in Limburgse heidereservaten. Een korter schrijven gaat in op een onderzoek naar de mobiliteit en het beschikbaar leefgebied van de Zadelsprinkhaan op Opglabbekeerzavel in Genk. Een foto-rapportage laat de paring en eiafzet zien.

Net als bij ons nemen de afgelopen decennia de waarnemingen van de Eikenprocessierups in Belgisch-Limburg toe. En niet alleen van de vlinder, maar ook die van haar parasieten en predatoren. De gevonden soorten worden in een tweede entomologische verhandeling in kaart gebracht. Een andere soort die eveneens toeneemt is de Kortsnavelboomkruiper. Het jaar-

boek bevat een overzicht van de huidige broedgevallen in de Voerstreek. Het jaarboek wordt afgesloten met een tweetal zoogdierartikelen. De eerste betreft onderzoek naar de Eikelmuis, een soort waarvan de populaties verder blijven krimpen. Het afsluitende artikel geeft een overzicht van de verspreiding en waarnemingen van de Hamster in Limburg sinds het jaar 2000.

Naast deze artikelen bevat ook deze editie van het jaarboek weer kortere en langere besprekingen van meer dan negentig publicaties over natuurstudie in Belgisch Limburg van het besproken jaar. Ook publicaties met enige relevantie voor Belgisch-Limburg van elders komen hierbij aan bod. Na dit overzicht volgen de verslagen van de verschillende werkgroepen, die wisselend wel of weinig interessant zijn. Het jaarboek wordt afgesloten met een onderwerpen- en auteursindex, handig om snel iets op te zoeken. Zelfs de artikelen die becommentarieerd worden, zijn hier gemakkelijk in terug te vinden.

Het jaarboek is op een overzichtelijke manier vormgegeven, en het beeldmateriaal is over het algemeen van prima kwaliteit. Maar bovenal zijn de artikelen helder geschreven en bevatten onderwerpen die de lezer ook aan onze zijde van de grens zullen interesseren. Ook dit jaarboek is wederom een aanrader.

GUIDO VERSCHOOR

VELDKIJKER

De natuur dichtbij. Gericht kijken naar de dieren in de Nederlandse natuur

WESSELING, M., 2008. KNNV Uitgeverij, Zeist. 128 pagina's in kleur, genaaid en gebrocheerd. ISBN 978 90 5011 271 0. Te bestellen via de KNNV Uitgeverij (tel. 030-2333544; e-mail: info@knnvuitgeverij.nl) of via internetpagina www.knnvuitgeverij.nl voor € 17,95 (€ 14,95 leden NHGL/KNNV) exclusief verzendkosten.

Spannende en sterke verhalen uit het veld, wie kent ze niet. Maar het wil nog wel eens tegenvallen om zelf soorten te ontdekken en waar te nemen. Het spreekt voor zich dat je op de hoogte moet zijn van de soort, hoe en waar leeft hij, waar

en wanneer kun je hem (of haar) verwachten. Biedt de Veldkijker dan een oplossing voor de genootschapper in spé?

Het boek is opgedeeld in een aantal groepen, zoals zoogdieren, vogels of reptielen, maar ook libellen, waterbeestjes en zelfs bijen

passeren de revue. Per soortgroep volgt een korte soortbeschrijving en zijn een of meerdere van de welbekende zoekkaarten opgenomen. Elk hoofdstuk begint met een algemene en nuttige inleiding over de soortgroep en geeft aan hoe bepaalde soorten zijn waar te nemen. Naar de invulling van de opgenomen biotoopkaarten was ik benieuwd. Het is helaas niet meer geworden als een tekening van een leefgebied met wat soorten, ze dienen geen echt doel en moeten gezien worden als boekvulling.

Het gebruik van foto's in combinatie met vele illustraties van de besproken dier- en plantensoorten, geeft het boek een luchtige indruk en nodigt uit tot bladeren en lezen. Biedt de veldkijker een goede leidraad voor de beginnende natuur-liefhebber? Naar mijn idee aardig om mee te starten. Het boek is zeker voorzien van zinvolle informatie voor de startende en nieuwsgierige natuurwaarnemer, maar mijn advies is om vooral ook aan te sluiten bij de IVN of de lokale natuurclub, een kring of studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap of een landelijke soortorganisatie en actief mee het veld in te gaan. Al doende leert men, is mijn ervaring. U bent in ieder geval welkom bij een van de vele excursies van het Natuurhistorisch Genootschap.

HENK HEULIGERS